

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.2.80](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.80)

УДК 330.1:65

В. О. Дмитрук

*к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: 0000-0002-2974-8114*

ПІДХОДИ ДО СУТІ, ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ КАТЕГОРІЙ “ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ” ТА “ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ”

V. Dmytruk

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor Department of Economics, Lviv Ivan Franko National University*

APPROACHES TO THE ESSENCE, INTERCONNECTION OF CATEGORIES OF "INTELLECTUAL CAPITAL" AND "INTELLECTUAL POTENTIAL"

У статті досліджено підходи до взаємозв'язку інтелектуального капіталу та інтелектуального потенціалу на рівні підприємств. Визначено основні напрями досліджень категорії “інтелектуальний капітал”, проаналізовано основні підходи до визначення її сутності, виявлено ключові характеристики. Висвітлено загальні властивості інтелектуального капіталу та підходи до його структуризації. Визначено основні напрями розвитку категорії “потенціал підприємства”, виявлено тенденції у підходах до визначення її сутності. Проаналізовано визначення сутності понять “інтелектуальний потенціал” та “інтелектуальний потенціал підприємства”, визначено їх ключові характеристики. Виявлено, що у визначеннях зберігаються основні риси та складові потенціалу, проте з ухилом до інтелектуальної сфери. Проаналізовано погляди вчених на суть та взаємозв'язок категорій “інтелектуальний капітал” та “інтелектуальний потенціал” на рівні підприємства, запропоновано виділити три основні підходи.

The article studies approaches to the relationship of intellectual capital and intellectual potential at the enterprise level. Defined the main directions of research of the category “intellectual capital”, the basic approaches to definition of its essence. Revealed that the key characteristics of intellectual capital is “the sum of knowledge”, “information and knowledge”, “the totality of the intellectual resources of people, companies and organizations”, “competitive”, “competitive advantage”. It describes the General properties of intellectual capital and approaches to its structuring. The main directions of development of the category “potential of enterprise”, trends in approaches to definition of its essence. Analyzed to define the essence of the concepts of “intellectual potential” and “intellectual potential”. Determined that their key characteristics are: “a set of intellectual qualities and resources”, “integrated ability of the person or group of persons”, “to accumulate, create and use knowledge, and the like,

internal possibilities of the enterprise”, “decision problems,” “development, self-preservation,” “create new spiritual and material values”, “competitive advantage.” It is revealed that the definitions remain the main features and components of the potential, but with a bias towards the intellectual sphere. Analyzed the views of scientists on the essence and the interconnection of categories “intellectual capital” and “intellectual potential” at the enterprise level. Proposed to distinguish three main approaches to interconnection” of relationships between us categories: intellectual potential of the company together with the financial capability is a factor for the formation of intellectual capital; intellectual capital, formed on the basis of intellectual resources is the basis for the formation of the intellectual potential; intellectual capacity is formed in parallel with intellectual capital from the products of intellectual activities add value and which do not add value, and have no explicit hierarchical relationship.

Ключові слова: інтелектуальний капітал; інтелектуальний потенціал; інтелектуальні ресурси; підприємство; підходи до взаємозв'язків.

Keywords: intellectual capital; intellectual potential; intellectual resources; enterprise; approaches to interconnections.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Конкурентоздатність та розвиток підприємств лежать на сьогодні в інтелектуальній сфері його діяльності. Підприємства потребують методологічних засад формування ефективних засад управління інтелектуальними ресурсами, інтелектуальним капіталом та потенціалом. Дослідження суті, змісту, структури, здійснювались окремо по категоріях “інтелектуальний капітал” та “інтелектуальний потенціал”. Лише нещодавно ці складні, неоднозначні та багатогранні економічні категорії вчені почали вивчати у їх взаємозв'язку. Назріла потреба у систематизації теоретичних засад зв'язків між інтелектуальним потенціалом та інтелектуальним капіталом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням інтелектуального капіталу на сучасному етапі займалися такі українські вчені як Босак А., Голяш І., Ковтуненко К., Возняк Г., Кендюхов О. Серед дослідників потенціалу підприємства слід назвати Гавву В., Краснокутську Н., Репіну І., Федоніна І., Бачевського Б., Заблудську І., Решетняк О. Інтелектуальний потенціал досліджували Моліна О., Петреко В., Вовканич С., Князь С., Ситник Й. Та ін. Вивчення взаємозв'язків інтелектуального потенціалу та інтелектуального капіталу почали здійснювати Федулова І., Філіпова С., Ковтуненко К., Носова Т., Топільницька Я. Ці дослідження є дуже актуальними, проте здійснювались розрізнено, кожне у своєму аспекті. Відсутні роботи, які б систематизовували ці напрацювання, дозволили подивитись на механізми формування і використання інтелектуального потенціалу та інтелектуального капіталу комплексно.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основними цілями статті є: виокремлення підходів до взаємозв'язку категорій “інтелектуальний потенціал” та “інтелектуальний капітал” на рівні підприємства; визначення напрямів досліджень кожної з цих категорій; визначення їх ключових характеристик.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інтелектуалізація економіки спричинила перехід розвитку категорій «капітал» і «потенціал» в інтелектуальну сферу. Тому найостанніші дослідження стосуються суті, відмінностей та взаємозв'язків саме “інтелектуального капіталу” та “інтелектуального потенціалу”.

На сьогодні інтелектуальний капітал досліджується в таких аспектах:

- фактори формування інтелектуального капіталу;
- сутнісний зміст і структура інтелектуального капіталу;
- підходи та методи оцінки інтелектуального капіталу;
- комунікаційні аспекти управління інтелектуальним капіталом;
- місце інтелектуального капіталу в структурі капіталу підприємства.;
- зв'язок із категорією “інтелектуальний потенціал”.

Для нашого дослідження актуальним буде аналіз сутнісного змісту і структури інтелектуального капіталу, а також зв'язок із категорією “інтелектуальний потенціал”.

Отже, основними визначеннями, що відображають зміст інтелектуального капіталу підприємства та опрацьовані вченими, є наступні:

- інтелектуальний капітал – інтелектуальний інструментарій організації, що визначає її творчі можливості зі створення і реалізації інтелектуальної та інноваційної продукції; [2]
- інтелектуальний капітал – сукупна різниця між ринковою вартістю компанії та вартістю матеріальних активів; [2]

- інтелектуальний капітал – сума того, що знають працівники компанії і того, що створює конкурентну перевагу компанії на ринку: патенти, процеси, управлінські навички, технології, досвід та інформація про споживачів і постачальників; [6]

- інтелектуальний капітал – сума тих знань працівників підприємства, що забезпечує його конкурентоспроможність; [6]

- інтелектуальний капітал – сукупність інтелектуальних ресурсів людей, підприємств і організацій (знання, уміння і творчі обдарування індивідів, їхній освітньо-кваліфікаційний рівень, об'єкти інтелектуальної власності, машинні інтелектуальні засоби, організаційні структури), які є результатом попередньої творчої діяльності людини і використовуються суб'єктами підприємництва для виконання поставлених цілей; [11]

- інтелектуальний капітал – інформація і знання як специфічні по своїй природі і формам участі у виробничому процесі фактори; «колективний мозок», що акумулює наукові і повсякденні знання працівників, інтелектуальну власність і накопичений досвід спілкування й організаційну структуру, інформаційні мережі і імідж фірми; [7]

- інтелектуальний капітал – вартість сукупності наявних у нього інтелектуальних активів, включаючи інтелектуальну власність, його природні і придбані інтелектуальні здібності і навички, а також накопичені ним бази знань і корисні відносини з іншими суб'єктами; [7]

- інтелектуальний капітал – це один з різновидів капіталу, який має ознаки капіталу і відтворює, одночасно, властиву лише йому специфіку і особливості; [7]

Отже, виходячи з наведених визначень, ключовими моментами для характеристики інтелектуального капіталу є наступні: “сума знань”, “інформація і знання”, “сукупність інтелектуальних ресурсів людей, підприємств і організацій”, “конкурентоспроможність”, “конкурентна перевага”.

Загальні властивості інтелектуального капіталу підприємства зводяться до наступного [7]:

- виступає як економічна категорія і за своїм соціально-економічним змістом не є майном;

- має вартісну оцінку і є «самозростаючою» вартістю;

- існує лише за певних соціально-економічних умов, властивих ринковому середовищу;

- розглядається як авансована вартість і після завершення кругообігу повертається з додатковим доходом;

- є частиною багатства підприємця, може бути інновацією.

Неоднозначними, як і визначення інтелектуального капіталу, є підходи до його структуризації. Отже, дослідниками виділяються та аналізуються наступні можливі структурні складові інтелектуального капіталу:

- людський, структурний та споживчий капітали [2];

- ринкові активи, інтелектуальна власність, людські активи, інфраструктурні активи [6];

- людський, організаційний, клієнтський і інноваційний капітали [14];

- персоніфікований, техніко-технологічний, інфраструктурний, клієнтський і марочний [14];

- зовнішня структура, внутрішня структура, компетентність персоналу [4];

- людський капітал, інтелектуальні ресурси, об'єкти інтелектуальної власності [4];

- людський капітал, капітал установи, капітал взаємодії з інститутами ринку [4];

- людський капітал, соціальний капітал та організаційний капітал [14].

Розвиток категорії «потенціал підприємства» здійснюється вченими в наступних напрямках:

- модернізація та пристосування сутнісного змісту категорій «потенціал», «потенціал підприємства» до потреб ринкових відносин;

- розробка теоретичних та методичних засад процесу формування «потенціалу підприємства»;

- спроби створення методики вартісної оцінки «потенціалу підприємства»

У найостанніших дослідженнях сутності категорії «потенціал підприємства» спостерігається :

- деяка зміна акцентів з «ресурсів» на «можливості системи ресурсів та компетенцій», «здібності підприємства мобілізувати ресурси» [12, 20];

- поява погляду на «потенціал підприємства» як соціально-економічну систему та її можливості [12];

- відхід від того, що «можливості» є внутрішньою характеристикою ресурсів і здібностей, внутрішньою сутністю потенціалу, натомість «можливості» стають зовнішньою характеристикою відносно потенціалу; основою сутності потенціалу підприємства стають «властивості складного об'єкта штучного походження, які проявляються при зовнішніх можливостях» [1].

Що стосується категорії “інтелектуальний потенціал”, то на рівні підприємства окремо вона мало досліджена, переважно у взаємоз'язку із “інтелектуальним капіталом”. Проте загальні дослідження сутності цього поняття частково торкаються цього рівня.

У своїх дослідженнях О.Моліна наголошує, що інтелектуальний потенціал представляє собою сукупність інтелектуальних якостей (інтелектуальних ресурсів), які можуть бути використані системою для вирішення завдань, що стоять перед нею, стосовно самозбереження та розвитку [15].

Так, В. Петренко визначає інтелектуальний потенціал як прогнозовану

інтегральну здатність особистості або групи осіб(персоналу організації, підприємства, населення територіальної громади, регіону, країни, нації, людства) до створення нових духовних і матеріальних цінностей [17].

С. Вовканич визначає інтелектуальний потенціал як можливість нагромаджувати, створювати й використовувати нові знання, проекти, ідеї, моделі та іншу семантичну інформацію (науково-технічну, економічну, правову й так далі), яка може стати інтелектуальною власністю України, сприяти її прогресивній і міжнародній інтеграції як повноправного партнера [3]. Л. Діба [8] вважає, що «...це можливості, надані інтелектуальними ресурсами в певний час і в майбутньому, які можуть бути використані для досягнення певної мети».

Щодо сутності категорії «інтелектуальний потенціал підприємства», то вченими даються наступні його визначення. Так, С. Князь вважає [10], що «інтелектуальний потенціал підприємства» доцільно трактувати як систему інтелектуальних ресурсів, які у своїй взаємодії і взаємозв'язку створюють внутрішні, актуальні в певний період часу можливості підприємства для провадження інноваційно спрямованої господарської діяльності з метою забезпечення його конкурентних переваг. Інтелектуальний потенціал розглядається ним як внутрішні можливості, які реалізуються через можливості зовнішнього середовища або не реалізуються. Й. Ситник розглядає ІП підприємства як [18] «приховані відносні сили, знання особистостей і соціально-економічної системи для здійснення організаційно-управлінської, економічної, технологічної та іншої інтелектуально-продуктивної діяльності, які можуть реалізуватися у формі інтелектуального капіталу підприємства на ринкових і індивідуально-мотиваційних засадах».

В. Лаврентев, та А. Шаріна визначають інтелектуальний потенціал підприємства як [8, с. 83] «сукупність теоретичних знань, практичного досвіду та індивідуальних особливостей працівників, які виконують роботи, пов'язані зі створенням інновацій на промислових підприємствах та в організаціях».

Ключовими моментами у наведених визначеннях «інтелектуального потенціалу» є: «сукупність інтелектуальних якостей, ресурсів», «інтегральна здатність особистості або групи осіб», «можливість нагромаджувати, створювати й використовувати знання тощо», «внутрішні можливості підприємства», «вирішення завдань системи», «розвиток, самозбереження», «створення нових духовних та матеріальних цінностей», «конкурентні переваги». Тобто у наведених визначеннях зберігаються основні риси та складові потенціалу, проте з ухилом до інтелектуальної сфери (людина, знання, духовні цінності тощо).

Що стосується дослідження взаємозв'язків категорій «інтелектуальний капітал підприємства» та «інтелектуальний потенціал підприємства», то аналіз праць дозволяє виділити кілька різних підходів.

Одними дослідниками ІП визначається як головний чинник формування інтелектуального капіталу [22]: «інтелектуальний потенціал є головним чинником формування інтелектуального капіталу на конкретний момент часу, а саме завдяки йому інтелектуальні ресурси перетворюються на інтелектуальний капітал.»

Відповідно до цієї позиції, інтелектуальний потенціал є складовою економічного потенціалу підприємства та формується за рахунок відповідних ресурсів. Джерелом формування інтелектуального потенціалу підприємства є інтелектуальні ресурси, а також фінансові ресурси, що їх формують. Фінансові ресурси через фінансовий потенціал підприємства, реалізуючись в інтелектуальні ресурси, є основою й для формування інтелектуального потенціалу підприємства.

Відповідно до цього підходу ІК розглядається як сукупність активів інтелектуальної власності, а також ринкових і нематеріальних активів підприємства, здібностей й навичок працівників підприємства (інтелектуальні ресурси), що формуються як наслідок реалізації його інтелектуального потенціалу, в ході здійснення підприємством господарської діяльності та його функціонування як управлінської системи.

Автори вважають, що категорія інтелектуального потенціалу є дещо ширшою, ніж інтелектуальний капітал й фінансові ресурси. «Проблеми формування інтелектуального потенціалу зумовлюють проблеми формування інтелектуального капіталу, а також трансформаційні процеси фінансового потенціалу підприємства в інтелектуальні ресурси й інтелектуальний потенціал».

Ще одна дослідниця дотримується подібного підходу до взаємозв'язку ІП та ІК. Вона вважає ці поняття взаємообумовленими [19]: «з теоретичного погляду, інтелектуальний потенціал означає можливість досягнення мети, а інтелектуальний капітал – засіб її досягнення, а отже, інтелектуальний капітал – це ефективно використаний інтелектуальний потенціал.» Відповідно до цього погляду, інтелектуальний капітал визначається як «це сукупність різних інтелектуальних цінностей, які в процесі свого обігу та кругообігу приносять додаткову вартість та забезпечують конкурентні переваги особі, підприємству чи державі». Інтелектуальний потенціал тут розглядається як «можливості, надані інтелектуальними ресурсами, для досягнення поставленої мети, бажаного результату». Проте наявність потенціалу ще не гарантує вирішення якого-небудь завдання, оскільки ці можливості можуть і не реалізуватися.

Також Топільницька Я. [19] вважає, що не доцільно ототожнювати потенціал із ресурсами, оскільки ресурси становлять потенціал за умов певної структури, повноти їх використання та якості, що відповідає технології виробництва визначеної продукції та попиту на неї, тобто взаємодії з зовнішнім середовищем. У даній праці систематизовано ознаки щодо трактування інтелектуального потенціалу: можливість реалізації інноваційних економічних процесів за рахунок використання інтелектуальних ресурсів; формування конкурентних переваг унаслідок використання інтелектуальних авуарів; невичерпне джерело формування творчих новацій, потужний чинник розвитку й удосконалення бізнес-діяльності, ефективний засіб завоювання ринку товарів і послуг, а також лідерства в конкурентному середовищі.

Т. Носова [16], досліджуючи взаємозв'язок категорій ІП, ІК та ІР, стверджує, що інтелектуальні ресурси торговельного підприємства виступають базовою основою інтелектуального потенціалу

підприємства (його джерелом), а інтелектуальний капітал утворюється на основі інтелектуальних ресурсів, які набувають форму інтелектуального капіталу під час залучення до процесу управління інтелектуальним потенціалом підприємства. Інтелектуальні ресурси змінюють свою речову форму та своє призначення в момент залучення їх до процесу формування інтелектуального капіталу, у той час як інтелектуальний капітал виступає основою для зміцнення поточного інтелектуального потенціалу та його конкурентного стану в динамічному бізнес-середовищі. Під інтелектуальним потенціалом розуміється “тетрацентричне ядро торговельного підприємства, яке спрямована на ефективне застосування управлінських знань, умінь, навичок та професійних здібностей із метою підвищення результативності діяльності підприємства за рахунок створення інтелектуальної можливості перемагати своїх конкурентів у довгостроковій перспективі за умов мінливого зовнішнього середовища” [16].

Інший погляд на суть та взаємозв'язок досліджуваних нами категорій представлено у праці Федулової І. [21], проте тут ці поняття розглядаються в контексті формування інноваційного потенціалу підприємства. Інтелектуальний капітал пропонується визначати як “інтелектуальні ресурси, що втілені у сукупності наукових та загальних знань працівників, їх досвіді, знаннях, вміннях і навичках, які створюють продукти інтелектуальної діяльності, які створюють продукти інтелектуальної діяльності, що можуть належати як його власнику, так і іншим суб'єктам господарювання, та дозволяють отримувати додаткову вартість”. А інтелектуальний потенціал підприємства трактується як “можливості, які надані інтелектуальними ресурсами в часі і просторі, що можуть бути використані для розв'язання поставленої задачі” та “всі інтелектуальні ресурси, які можуть отримувати додаткову вартість”. Із представленої в роботі схеми процесу формування інноваційного потенціалу видно, що інтелектуальний потенціал формується паралельно з інтелектуальним капіталом з продуктів інтелектуальної діяльності, які створюють додаткову вартість і, які не створюють додаткову вартість, та не мають чітко вираженого ієрархічного зв'язку. Проте тут інтелектуальний капітал виступає трансформованим ресурсом інноваційного потенціалу

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі Отже, можна виділити наступні три підходи до взаємозв'язків досліджуваних нами категорій:

- інтелектуальний потенціал підприємства разом з фінансовим потенціалом є фактором для формування інтелектуального капіталу;
- інтелектуальний капітал, сформований на базі інтелектуальних ресурсів є базою для формування інтелектуального потенціалу;
- інтелектуальний потенціал формується паралельно з інтелектуальним капіталом з продуктів інтелектуальної діяльності, які створюють додаткову вартість і, які не створюють додаткову вартість, та не мають чітко вираженого ієрархічного зв'язку.

Перспективним напрямом досліджень у цій сфері може стати розробка оптимальної моделі взаємозв'язків даних категорій.

Список використаної літератури.

1. Бачевський Б.С., Потенціал і розвиток підприємства: навч. посібн. / І.В. Заблодська, О.О. Решетняк – К.: Центр учб. літ., 2009. – 400с.
2. Босак А.О. Інтелектуальний капітал підприємства: комунікаційний аспект / А.О. Босак // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2008. - №635. – с.7-11.
3. Вовканич, С. Й. Духовно-інтелектуальний потенціал України та її національна ідея / С. Й. Вовканич. – Львів : Видавництво ЛБА, 2001. – 540 с.
4. Возняк Г. Інтелектуальний капітал підприємств: проблеми ідентифікації і оцінки/ Г.Возняк, Л. Беновська // Вісник Львів. ун-ту. Серія економічна. – 2009.- Вип.41. - с.115-123.
5. Гавва В.Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання: навч. посіб. / В. Гавва, Е. Божко – К.: Центр учб. літ., 2004. - 224с.
6. Голяш І. Аналіз інтелектуального капіталу підприємства / І.Голяш, Л.Будник // Економічний аналіз. – 2010. - Випуск 7. – с.254-256.
7. Горланчук В.В. Економіка підприємства навч.посіб / В.В. Горланчук, І.Г. Яненкова – Миколаїв : Вид-во ЧДУ імені П.Могили, 2010. – 344с.
8. Диба Л. М. Сутність понять інтелектуальний потенціал та інтелектуальний капітал як економічних категорій [Електронний ресурс] / Л. М. Диба // Економічний вісник університету. – 2011. – Вип. 17. □ – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_1/Dyba.pdf. □
9. Кавецький В.В. Конкурентоспроможність підприємства у світлі реалізації інтелектуального капіталу/ В.В. Кавецький // Вісник Вінницького політех. ін-ту. – 2008.- №2 - с.24-30.
10. Князь С. Сутність поняття і характеристики інтелектуального потенціалу підприємства /С. Князь, Л. Холявка // Економічний аналіз – 2013. – Вип. 12, Ч.3. - с.188-192.
11. Ковтуненко К.В. Особливості формування інтелектуального капіталу підприємства/ К.В. Ковтуненко, Ю.В. Гутарева, Я.В. Шаповал // Економіка: реалії часу – 2012. - № 3-4 (4-5) - с.78-83.
12. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. / Н. С. Краснокутська – К.: Центр учб. літ., 2005. – 352с.
13. Лаврентьев В.А. Интеллектуальный потенциал предприятия: понятие, структура и направления

- его розвитку / □В. А Лаврентьев , А. В. Шарина // Креативная экономика. – 2009. – No 2(26). – с. 83-89. □
14. Мазарчук А.Ю. Аналіз структури інтелектуального капіталу підприємства/ А.Ю Мазарчук, І.І. Ткач // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. - №6, т.4 – с.336-339.
  15. Моліна, О. В. Інтелектуальний потенціал регіона / О. В. Моліна // Вісник соціально-економ. дослідж. ОДЕУ. – 2010. – Вип. 40. – С. 365-372.
  16. Носова Т.І. Економічна сутність категорії “Інтелектуальний потенціал” / Т.І. Носова // Механізм регулювання економіки. – 2014. - №2. – с.159-166.
  17. Петренко, В. П. Управління процесами інтелектокористування в соціально-економічних системах : наукова монографія / В. П. Петренко. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. – 352 с.
  18. Ситник Й. С. Інтелектуальний потенціал як фактор інтелектуалізації систем менеджменту підприємства [електронний □ресурс] / Й. С. Ситник // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2012. – Режим доступу: □http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evkpi/2012/6MO/42.pdf. □
  19. Топільницька Я. Інтелектуальний капітал та інтелектуальний потенціал: взаємообумовленість та розмежування категорій / Я. Топільницька // Ефективність державного управління. Збірник наукових праць. – 2012 Вип.33. - с. 353-362.
  20. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч.-метод. посіб. / О.С. Федонін, І.М.Репіна, О.І. Олексюк – К.: КНЕУ, 2005. – 261с.
  21. Федулова І.В. Інтелектуальний капітал як трансформаційний ресурс інноваційного потенціалу / І.В. Федулова // Наукові праці. – Вип. 38, том 1. - с.425-430.
  22. Філіппова С.В. Інтелектуальний потенціал як головний чинник формування інтелектуального капіталу / С.В. Філіппова, К.В. Ковтуненко// Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. -№776.- с.81-86.

References.

1. Bachevskiy, B.Ye. Zablodska, I.V. and Reshetniak, O.O. (2009) *Potentsial i rozvytok pidpryemstva* [The potential and development of the enterprise], Tsentr uchb. lit., Kyiv, Ukraine, P. 400.
2. Bosak, A.O. (2008), "The intellectual capital of the enterprise: communication aspect", *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha»*, vol. 635, pp.7-11.
3. Vovkanych, S. Y. (2001), *Dukhovno-intelektualnyyi potentsial Ukrainy ta yii natsionalna ideia* [Spiritual-intellectual potential of Ukraine and its national idea], Vydavnytstvo LBA, Lviv, Ukraine, P. 540.
4. Vozniak, H. and Benovska, L. (2009), "Intellectual capital of enterprises: problems of identification and evaluation", *Visnyk Lviv. un-tu. Serii ekonomichna*, vol. 41, pp.115-123.
5. Havva, V.N. and Bozhko, E. (2004), *Potentsial pidpryemstva: formuvannia ta otsiniuvannia* [Enterprise Potential: Formation and Evaluation], Tsentr uchb. Lit., Kyiv, Ukraine, P.224.
6. Holiash, I. and Budnyk, L. (2010), "Analysis of the intellectual capital of the enterprise", *Ekonomichnyi analiz*, vol. 7, pp.254-256.
7. Horlanchuk, V.V. and Yanenkova, I.H. (2010), *Ekonomika pidpryemstva navch.posib* [Economics of the enterprise training manual], Vyd-vo ChDU imeni P.Mohyly, Mykolaiv, Ukraine, P. 344.
8. Dyba, L. M. (2011), "The essence of the concepts of intellectual potential and intellectual capital as economic categories", *Ekonomichnyi visnyk universytetu*, vol. 17, [Online], available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_1/Dyba.pdf (Accessed 24 Jan 2020).
9. Kavetskyi, V.V. (2008), "The Competitiveness of the Enterprise in the Light of Intellectual Capital Realization", *Visnyk Vinnytskoho politekh. in-tu*, vol. 2, pp.24-30.
10. Kniaz, S. and Kholiavka, L. (2013), "The essence of the concept and characteristics of the intellectual potential of the enterprise", *Ekonomichnyi analiz*, vol. 12, issue 3, pp.188-192.
11. Kovtunencko, K.V. Hutareva, Yu.V. and Shapoval, Ya.V. (2012), "Features of formation of intellectual capital of the enterprise", *Ekonomika: realii chasu*, vol. 3-4 (4-5), pp.78-83.
12. Krasnokutska, N.S. (2005), *Potentsial pidpryemstva: formuvannia ta otsinka: navch. posib*. [Enterprise Potential: Formation and Assessment], Tsentr uchb. lit., Kyiv, Ukraine, P.352.
13. Lavrent'ev, V.A. and Sharina, A. V. (2009), "Intellectual potential of the enterprise: concept, structure and directions of its development", *Kreativnaja jekonomika*, vol. 2(26), pp. 83-89.
14. Mazarchuk, A.Yu. and Tkach, I.I. (2010), "Analysis of the structure of the intellectual capital of the enterprise", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, issue 6, vol. 4, pp.336-339.
15. Molina, O. V. (2010), "Intellectual potential of the region", *Visnyk social'no- ekonom. doslidzh. ODEU*, vol. 40, pp. 365-372.
16. Nosova, T.I. (2014), " Economic essence of the category "Intellectual potential"", *Mekhanizm rehuliuivannia ekonomiky*, vol. 2, pp.159-166.
17. Petrenko, V. P. (2006), *Upravlinnia protsesamy intelektokorystuvannia v sotsialno-ekonomichnykh systemakh* [Management of processes of intellectual use in socio-economic systems], *Nova Zoria, Ivano-Frankivsk*, Ukraine, P. 352.
18. Sytnyk, Y. S. (2012), "Intellectual potential as a factor of intellectualization of enterprise management systems", *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»*, [Online], available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evkpi/2012/6MO/42.pdf. (Accessed 24 Jan 2020).

19. Topilnytska, Ya. (2012), "Intellectual capital and intellectual potential: interdependence and delimitation of categories", *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia. Zbirnyk naukovykh prats*, vol. 33, pp. 353-362.
20. Fedonin, O.S. Riepina, I.M. and Oleksiuk, O.I. (2005), *Potentsial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka* [Enterprise potential: formation and assessment], KNEU, Kyiv, Ukraine, P.261s.
21. Fedulova, I.V. "Intellectual capital as a transformational resource of innovation potential", *Naukovi pratsi*, issue 38, vol. 1, pp.425-430.
22. Filippova, S.V. and Kovtunenکو, K.V. (2013), "Intellectual potential as a major factor in the formation of intellectual capital", *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku*, vol. 776, pp.81-86.

Стаття надійшла до редакції 20.02.2020 р.